

EUROPEAN COURT OF HUMAN RIGHTS
COUR EUROPÉENNE DES DROITS DE L'HOMME

Geo: დოკუმენტი მომზადებულია საქართველოს უზენაესი სასამართლოს ანალიტიკური განყოფილების ადამიანის უფლებათა ცენტრის (www.supremecourt.ge) მიერ. თარგმანის ხელახალი გამოქვეყნების ნებართვა გაცემულია მხოლოდ ადამიანის უფლებათა ევროპული სასამართლოს HUDOC-ის მონაცემთა ბაზაში განთავსების მიზნით.

Eng: The document was provided by the Supreme Court of Georgia, Human Rights Centre of the Analytical Department (www.supremecourt.ge). Permission to re-publish this translation has been granted for the sole purpose of its inclusion in the European Court of Human Rights' database HUDOC

ძერკორაშვილი და სხვები საქართველოს წინააღმდეგ
CASE OF DZERKORASHVILI AND OTHERS v. GEORGIA

(საჩივარი no. 70572/16)

გადაწყვეტილება

სტრასბურგი

2023 წლის 2 მარტი

ფაქტების მოკლე მიმოხილვა

1. სექსუალურ ორიენტაციასთან და გენდერულ იდენტობასთან დაკავშირებული ღონისძიება (THE IDAHOT 2016)

2016 წლის 28 აპრილს „ლგბტ აქტივისტების საინიციატივო ჯგუფმა“ („აქტივისტების ჯგუფმა“) ხელისუფლებას სთხოვა ლგბტ აქტივისტების შეკრების უფლების მხარდაჭერა და დაცვის უზრუნველყოფა. ოფიციალურ პირებს მიეწოდათ ინფორმაცია, რომ ჯგუფი გეგმავდა მდუმარე შეკრებას ჰომოფობიასთან, ტრანსფობიასთან და ბიფობიასთან ბრძოლის საერთაშორისო დღის (IDAHOT) აღსანიშნავად, ლესბოსელი, გეი, ბისექსუალი და ტრანსგენდერი (LGBT) თემის დაცვის შესახებ საზოგადოებისთვის ცნობიერების ამაღლების მიზნით. ხელისუფლებას წერილის საფუძველზე ეცნობა, რომ 2016 წლის 17 მაისს, საღამოს, 100-150 ინდივიდი აპირებდა პარლამენტის შენობის წინ შეკრებას. ღონისძიება 1 საათი გაგრძელდებოდა. აქტივისტებმა სთხოვეს ხელისუფლებას სხვადასხვა უწყების ჩართულობით სამუშაო ჯგუფის შექმნა, რომელიც უზრუნველყოფდა კოორდინირებული

ღონისძიებების განხორციელებას 2016 წლის 17 მაისს ღონისძიებაში მონაწილე პირთა სიცოცხლისა და ჯანმრთელობის დაცვის მიზნით.

2016 წლის 3 მაისს, თბილისის მერიამ აქტივისტების ჯგუფს აცნობა, რომ „ოჯახის სიწმინდის დღესთან“ დაკავშირებით (2014 წლის მაისში საქართველოს მართლმადიდებელმა ეკლესიამ 17 მაისი გამოაცხადა ოჯახის სიწმინდის და მშობლის პატივისცემის დღედ, რაც მორწმუნეებს ქუჩაში მსვლელობით უნდა აღნიშნათ) პარლამენტის მიმდებარე ტერიტორიაზე და თავისუფლების მოედანზე სხვადასხვა ღონისძიების გამართვის შესახებ მათ უკვე ჰქონდათ მიღებული გაფრთხილება. აღნიშნული გაფრთხილება შეტანილ იქნა სხვადასხვა დღეს, 2016 წლის 11 თებერვალს და 14 აპრილს. თბილისის მერიამ აქტივისტებს სხვა ადგილმდებარეობის არჩევა შესთავაზა.

2016 წლის 5 მაისს აქტივისტების ჯგუფმა ხელისუფლების ორგანოებს მიაწოდა ინფორმაცია ალტერნატიული ადგილმდებარეობის არჩევის შესახებ. ღონისძიება პუშკინის სკვერში გაიმართებოდა (თავისუფლების მიმდებარე ცენტრალურ ტერიტორიაზე). თბილისის მერიამ აქტივისტების აცნობა, რომ გაფრთხილება სხვადასხვა ღონისძიების სხვადასხვა ადგილზე ჩატარებასთან დაკავშირებით უკვე ჰქონდა მიღებული და რომ თბილისის მერია „არ მიიჩნევდა მიზანშეწონილად რაიმე სახის დამატებითი ღონისძიების ჩატარებას ჩამოთვლილ ადგილებთან ახლოს“. აქტივისტებს მოსთხოვეს „აერჩიათ ალტერნატიული ადგილმდებარეობა მათ მიერ დაგეგმილი შეკრების გამართვისთვის და შესაბამისად მიეწოდებინათ ინფორმაცია თბილისის მერიისთვის“.

2016 წლის 16 მაისს „ლგბტ აქტივისტების დამოუკიდებელმა ჯგუფმა“ მიმართვა გაავრცელა. მათ განმარტეს, რომ რადგან ხელისუფლების მხრიდან ვერ მოხერხდა რუსთაველის გამზირზე ან მის გარშემო საჯარო ღონისძიების გამართვისთვის უსაფრთხოების უზრუნველყოფის გარანტირება, (აღნიშნული გარანტიები, განცხადების შესაბამისად იყო „კატეგორიული მოთხოვნა“) აქტივისტებმა გადაწყვიტეს არ ჩაეტარებინათ ეს ღონისძიება, რადგან არ არსებობდა ალტერნატიული ადგილი ან თარიღი, რომლიც მათ ხელისუფლებამ შესთავაზა და რომელიც დაგეგმილი ღონისძიების მიზნის შესაბამისი იქნებოდა.

II. მომჩივნების დაკავება

2016 წლის 17 მაისს გამთენიისას, მომჩივნები საქართველოს მართლმადიდებელი ეკლესიის საპატრიარქოს მთავარ შენობასთან მივიდნენ. 3 საათსა და 55 წუთზე შვიდივე მომჩივანი დააკავეს. დაკავების შესახებ ოფიციალურ დოკუმენტში აღნიშნული იყო, რომ შვიდივე მომჩივანმა შენობის კედლებზე გააკეთა წარწერები (სტენსილით დაწერეს ფრაზა „ჰომოფობიის და ტრანსფობიის დედაც“). ეროვნულ დონეზე და ევროსასამართლოს წინაშე მომჩივნებმა განაცხადეს, რომ წარწერების გაკეთების ნაცვლად, მეშვიდე მომჩივანი ელოდებოდა მეუღლეს, ხოლო მეოთხე მომჩივანი იცდიდა მანქანაში, როდესაც ის დააკავეს.

2016 წლის 17 მაისის ადმინისტრაციულ სამართალდარღვევათა ოქმებში შვიდივე მომჩივანთან დაკავშირებით მითითებული იყო, რომ ისინი დააკავეს ადმინისტრაციულ სამართალდარღვევათა კოდექსის 150-ე და 173-ე მუხლების შესაბამისად, რადგან არც ერთი მათგანი არ დაემორჩილა პოლიციელის მოთხოვნას შეეწყვიტა შენობის კედელზე უნებართვოდ წერა. არ ჩანს ოქმები ადგილზე იქნა შედგენილი თუ პოლიციის განყოფილებაში. შინაგან საქმეთა სამინისტროს და მერიის მიერ მოწოდებულ დოკუმენტებში აღნიშნულია, რომ შემთხვევის ვიდეო ჩანაწერი არ იყო ხელმისაწვდომი, რადგან იმ კონკრეტულ ადგილებში კამერები არ იყო ან არ მუშაობდა.

2016 წლის 10 და 20 ივნისს თბილისის საქალაქო სასამართლოს ადმინისტრაციულმა პალატამ განიხილა მომჩივნების საქმე. მომჩივნებმა განაცხადეს, რომ პოლიციის თანამშრომლებს არ ეცვათ პოლიციელის

უნიფორმა და რომ ადგილი არ ჰქონია დაუმორჩილებლობას. ამასთან, განაცხადეს, რომ შენობაზე წარწერის გაკეთება დაცული იყო გამოხატვის თავისუფლებით. მეშვიდე მომჩივანმა განაცხადა, რომ დაკავების დროს საკუთარ მანქანაში იმყოფებოდა.

სასამართლომ პოლიციელის მოთხოვნისადმი დაუმორჩილებლობის ნაწილში ყველა მომჩივანი გაამართლა, რადგან მიიჩნია, რომ არ არსებობდა საკმარისი მტკიცებულება ამგვარი დაუმორჩილებლობის დასადასტურებლად. რაც შეეხება შენობაზე უნებართვოდ წარწერის გაკეთებას, პირველი ექვსი მომჩივანი სასამართლომ ადმინისტრაციულ სამართალდარღვევად ცნო და დააკისრა ჯარიმა 50 ლარის ოდენობით (დაახლოებით 20 ევრო). მეშვიდე მომჩივანი გამართლდა ორივე სამართალდარღვევის ნაწილში, სასამართლომ აღნიშნა, რომ წარმოდგენილი მტკიცებულებებით არ დასტურდებოდა მეშვიდე მომჩივნის მიერ მითითებული სამართალდარღვევების ჩადენა. ექვსმა მომჩივანმა გაასაჩივრა მათ მიმართ გამოტანილი გადაწყვეტილება.

2016 წლის 19 ივლისს და 30 სექტემბერს თბილისის სააპელაციო სასამართლომ ძალაში დატოვა ქვედა ინსტანციის სასამართლოს გადაწყვეტილებები.

III. შემდგომი მოვლენები

ა. ადმინისტრაციული საჩივრები

2016 წლის 30 მაისს მომჩივნებმა (პირველი და მესამე მომჩივნების გარდა) შინაგან საქმეთა სამინისტროს გენერალურ ინსპექციაში შეიტანეს საჩივრები და მოითხოვეს იმ პოლიციელების მიმართ დისციპლინური სამართალწარმოების დაწყება, რომლებმაც მონაწილეობა მიიღეს მათ დაკავებასა და დაპატიმრებაში. მომჩივნები აცხადებდნენ, რომ მათ კანონიერი მოთხოვნისადმი წინააღმდეგობა არ გაუწევიათ. მათ განაცხადეს, რომ პოლიციელებს არ ეცვათ შესაბამისი უნიფორმა, რის გამოც მიიჩნიეს, რომ მათ დევნიდა ულტრაკონსერვატიული, ჰომოფობიური დაჯგუფება. მომჩივნებმა განაცხადეს, რომ ამ გარემოებებში მათი ადმინისტრაციული წესით დაკავება აუცილებელი არ იყო.

2016 წლის 17 ივნისს შვიდმა მომჩივანმა საჩივარი შეიტანა შინაგან საქმეთა სამინისტროში. პოლიციის შესახებ კანონის 56-ე, ადმინისტრაციული კოდექსის 208-ე და ადმინისტრაციულ სამართალდარღვევათა კოდექსის 251-ე მუხლების საფუძველზე (იხ. პუნქტები 47-52 ქვემოთ) ისინი დავობდნენ, რომ მათი ადმინისტრაციული წესით დაკავება უკანონო იყო. მომჩივნები აცხადებდნენ, რომ არ არსებობდა დაკავების საჭიროება, რადგან მომჩივნების პოლიციელებისგან გაქცევის ერთადერთი მიზეზი იყო ის, რომ დაკავების დროს სამართალდამცველებს არ ეცვათ უნიფორმა. ამასთან, პოლიციელებს არ წაუდგენიათ თავი დაკავების დაწყებამდე. ამის გამო მომჩივნებმა იფიქრეს, რომ მათ დაედევნენ რელიგიური ექსტრემისტები და არა სამართალდამცავი ორგანოს წარმომადგენლები. მომჩივნებმა აღნიშნეს, რომ ადმინისტრაციულ სამართალდარღვევათა ოქმი შედგენა ადგილზე იყო შესაძლებელი, მათი პოლიციის განყოფილებაში გადაყვანის გარეშე. დამატებით აღნიშნეს, რომ დოკუმენტები არ შეიცავდა საკმარის ინფორმაციას ინციდენტთან და დაკავების აუცილებლობასთან დაკავშირებით. სხვა საკითხებთან ერთად, ისინი ხაზგასმით აღნიშნავდნენ, რომ პატიმრობა უნდა გამოყენებულიყო როგორც უკანასკნელი და არა როგორც ავტომატური ღონისძიება.

2016 წლის 22 სექტემბერს პოლიციის უფროსის მოადგილემ მომჩივნებს აცნობა, რომ პოლიციელები მომჩივნების დაკავებისას მოქმედებდნენ კანონის სრული დაცვით და რომ პირველი ინსტანციის სასამართლოს აღნიშნულ საქმეზე უკვე ჰქონდა გადაწყვეტილება გამოტანილი.

შსს-ს გენერალურმა ინსპექციამ დაიწყო დისციპლინური სამართალწარმოება თუმცა უცნობია მისი შედეგები.

ბ. სამართალწარმოება სასამართლოში

2016 წლის 4 ნოემბერს მომჩივნებმა სასამართლოში სარჩელი შეიტანეს შსს-ს წინააღმდეგ. ისინი ითხოვდნენ 'ადმინისტრაციული დაკავების ოქმების ბათილად ცნობას' და 'მორალური ზიანის ანაზღაურებას'. მომჩივნებმა აღნიშნეს, რომ ზემდგომ ორგანოში მათი საჩივრები ადმინისტრაციულ სამართალდარღვევათა კოდექსის საფუძველზე აზრს მოკლებული აღმოჩნდა, რადგან მხოლოდ საპასუხო წერილი მიიღეს.

2016 წლის 9 ნოემბერს მომჩივნების მოთხოვნა ადმინისტრაციული დაკავების ოქმების ბათილად ცნობის შესახებ განსახილველად არ მიიღო პირველი ინსტანციის სასამართლომ. 2017 წლის 3 აპრილს თბილისის სააპელაციო სასამართლომ საქმე განსახილველად გაუგზავნა პირველი ინსტანციის სასამართლოს.

2017 წლის 24 აგვისტოს თბილისის საქალაქო სასამართლომ და 2017 წლის 30 ნოემბერს თბილისის სააპელაციო სასამართლომ დაადგინეს, რომ მომჩივნებმა არ დაიცვეს ის სპეციალური წესები, რომლებიც არეგულირებს პოლიციელების მიერ ადმინისტრაციული დაკავების გასაჩივრებას. კერძოდ, იმის ნაცვლად, რომ მათ გაესაჩივრებინათ ადმინისტრაციულ სამართალდარღვევათა კოდექსის 251-ე და პოლიციის შესახებ კანონის 56-ე მუხლის საფუძველზე მიღებული გადაწყვეტილება, მომჩივნებმა ეროვნული სასამართლოს შეფასებით, მოითხოვეს მათი ადმინისტრაციული წესით დაკავების კანონიერების პირდაპირი განხილვა ეროვნული სასამართლოების მიერ, რაც ეწინააღმდეგებოდა დადგენილ პროცედურას და პრაქტიკას. მეტიც, იმის ნაცვლად, რომ მოთხოვნა ფორმულირებული ყოფილიყო ადმინისტრაციულ სამართალდარღვევათა კოდექსის შესაბამისად, სარჩელის საფუძველზე მომჩივნები ითხოვდნენ დაკავების ოქმების ბათილად ცნობას ზოგადი ადმინისტრაციული კოდექსის შესაბამისად, რის გამოც მომჩივნების მოთხოვნა არასწორად იყო ფორმულირებული. ამდენად, 2017 წლის 30 ნოემბერს მომჩივნების სარჩელი დაუშვებლად გამოცხადდა.

რაც შეეხება დაკავების გამო ზიანის ანაზღაურების მოთხოვნას, 2018 წლის 18 ოქტომბერს თბილისის საქალაქო სასამართლომ დაადგინა, რომ მომჩივნებმა ვერ შეძლეს ადმინისტრაციული სამართალდარღვევათა კოდექსის 251-ე მუხლით გათვალისწინებული პროცედურის სწორად გამოყენება იმისათვის, რომ ედავათ უკანონო ადმინისტრაციული დაკავების შესახებ, რის გამოც ეროვნულმა სასამართლომ ვერ შეძლო გადაწყვეტილების მიღება იმასთან დაკავშირებით უნდა მიეღოთ თუ არა მათ კომპენსაცია სამოქალაქო კოდექსის 1005-ე მუხლის შესაბამისად. 2020 წლის 8 დეკემბერს სააპელაციო სასამართლომ გადაწყვეტილება ძალაში დატოვა.

გ. სისხლისსამართლებრივი საჩივრები

მომჩივნებმა საჩივარი შეიტანეს ქ. თბილისის პროკურატურაში და მოითხოვეს თავისუფლების უკანონო აღკვეთის და არასათანადო მოპყრობის ფაქტებზე გამოძიების დაწყება. ისინი აცხადებდნენ რომ პოლიციელებმა მათი მისამართით „სიძულვილის ენა“ გამოიყენეს. მომჩივნების უმრავლესობა ამტკიცებდა, რომ პოლიციელებს არ ეცვათ უნიფორმა და მათ მოთხოვნას წინააღმდეგობა სწორედ იმიტომ გაუწიეს, რომ ვერ გააცობიერეს, რომ სწორედ პოლიციელები ცდილობდნენ მათ დაკავებას. მომჩივნების ნაწილი აცხადებდა, რომ დაკავებისას მათ გარკვეული სახის დაზიანებები მიიღეს.

2016 წლის 15 დეკემბერს ქ. თბილისის პროკურატურამ დაიწყო სისხლის სამართლის საქმის გამოძიება პოლიციელების მიერ სავარაუდო უფლებამოსილების გადამეტების ფაქტზე. დაიკითხნენ მომჩივნების დაკავების პროცესში ჩართული პოლიციელები, რომლებმაც განაცხადეს, რომ მომჩივნების დაკავების დროს მათ ეცვათ პოლიციელის ფორმა. ამასთან, აღნიშნეს, რომ მომჩივნები არ დაემოჩილნენ მათ მოთხოვნას შეეწყვიტათ კედლებზე საღებავების წასმა და დაკავებისას წინააღმდეგობა გაუწიეს მათ.

პოლიციელებმა განაცხადეს, რომ არც ერთი მომჩივანი მათი მხრიდან არ დაქვემდებარებია ფიზიკურ ან სიტყვიერ შეურაცხყოფას ადმინისტრაციული დაკავების დროს თუ მას შემდეგ.

სისხლის სამართლის საქმის გამოძიება პოლიციელების მიერ სავარაუდო უფლებამოსილების გადამეტების ფაქტზე მიმდინარეობდა.

II. კონვენციის მე-5 მუხლის სავარაუდო დარღვევა

მომჩივნები დავობდნენ რომ 2016 წლის 17 მაისს მათი დაკავება იყო უკანონო და თვითნებური. ისინი დაეყრდნენ კონვენციის მე-5 (1) მუხლს.

2. სასამართლოს შეფასება

(ა) ზოგადი პრინციპები

92. გარდა იმისა, რომ ნებისმიერი თავისუფლების აღკვეთა უნდა შეესაბამებოდეს მე-5 (1) მუხლით გათვალისწინებულ (a) – (f) პარაგრაფებს, ის ასევე უნდა იყოს „კანონიერი“. როდესაც საკითხი შეეხება დაკავების „კანონიერებას“, მათ შორის მოხდა თუ არა დაკავება „კანონით დადგენილი პროცედურის შესაბამისად“ აღნიშნული უკავშირდება ეროვნულ კანონმდებლობას. კონვენციის შესაბამისად, დაკავება უნდა მოდიოდეს შესაბამისობაში ეროვნული კანონმდებლობის მატერიალურ და პროცესუალურ მოთხოვნებთან (იხილეთ *Denis and Irvine v. Belgium* [GC], nos. 62819/17 and 63921/17, § 125, 1 ივნისი 2021).

93. თავისუფლების ნებისმიერი აღკვეთა უნდა განხორციელდეს „კანონით დადგენილი პროცედურის შესაბამისად“, ამ დანაწესით მე-5 (1) მუხლი ითვალისწინებს ვალდებულებას, რომ ნებისმიერი დაკავების ან პატიმრობის საფუძველი უნდა არსებობდეს ეროვნულ კანონმდებლობაში, თუმცა აღნიშნული არ უკავშირდება მხოლოდ ეროვნულ კანონმდებლობას. ის ასევე შეეხება კანონის ხარისხს, კერძოდ, ვალდებულებას, რომ ის იყოს კანონის უზენაესობასთან შესაბამისობაში. ეს კონცეფცია, კონვენციის ყველა მუხლის შემადგენელი ნაწილია. ამ კუთხით, ევროსასამართლო ხაზს უსვამს, რომ როდესაც ადგილი აქვს თავისუფლების აღკვეთას, განსაკუთრებით მნიშვნელოვანია, რომ დაკმაყოფილდეს სამართლებრივი სიცხადის პრინციპი. ამდენად, მნიშვნელოვანია, რომ ცხადად განიმარტოს ეროვნული კანონმდებლობით გათვალისწინებული თავისუფლების აღკვეთის საფუძველები და უშუალოდ კანონის გამოყენება იყოს განჭვრეტადი, იმისათვის, რომ მან უპასუხოს კონვენციით გათვალისწინებული „კანონიერების“ სტანდარტს, რაც გულისხმობს ყველა კანონის საკმარისი სიცხადით ფორმულირებას, იმისათვის, რომ პირს შეეძლოს საჭიროების შემთხვევაში, შესაბამისი რჩევით - წინასწარ განსაზღვრს, გარემოებების გონივრულობიდან გამომდინარე, განხორციელებული ქმედებისთვის გათვალისწინებული შედეგები (იხილეთ *Khlaifia and Others v. Italy* [GC], no. 16483/12, §§ 91-92, 15 დეკემბერი 2016; *Del Río Prada v. Spain* [GC], no. 42750/09, § 125, ECHR 2013; და *Denis and Irvine*, ციტირებულია ზემოთ, § 128).

94. ეროვნულ კანონმდებლობასთან შესაბამისობასთან ერთად, მე-5 (1) მუხლის საფუძველზე ნებისმიერი თავისუფლების აღკვეთა უნდა პასუხობდეს ინდივიდის თვითნებობისგან დაცვის მიზანს (იხილეთ *Rooman v. Belgium* [GC], no. 18052/11, § 190, 31 იანვარი 2019, და *Denis and Irvine*, ციტირებულია ზემოთ, § 129).

95. თვითნებური დაკავება არ არის მე-5 (1) მუხლის შესაბამისი, ამ კონტექსტში „თვითნებობა“ უფრო ფართო ცნებაა ვიდრე ეროვნულ კანონმდებლობასთან შესაბამისობის ნაკლებობა. შედეგად, თავისუფლების აღკვეთა, რომელიც კანონიერია ეროვნული კანონმდებლობის შესაბამისად, შეიძლება მაინც იყოს თვითნებური და ამდენად, კონვენციასთან შეუსაბამო (იხილეთ *Mooren v. Germany* [GC], no. 11364/03, § 77, 9 ივლისი 2009, და *Saadi v. the United Kingdom* [GC], no. 13229/03, § 67, ECHR 2008).

96. მიუხედავად იმისა, რომ ევროსასამართლოს არ შეუმუშავებია ზოგადი განმარტება იმისა, თუ ხელისუფლების ორგანოების რომელი ქმედება იქნება „თვითნებური“ კონვენციის მე-5 (1) მუხლის შესაბამისად, სასამართლო პრაქტიკის საფუძველზე ჩამოყალიბდა მთავარი პრინციპები. ამასთან, როგორც სასამართლო პრაქტიკიდან ჩანს, მე-5 მუხლის კონტექსტში თვითნებობის ცნება დამოკიდებულია დაკავების ტიპზე (იხილეთ *S. V. and A. v. Denmark* [GC], nos. 35553/12 და 2 სხვა, § 75, 22 ოქტომბერი 2018).

97. პრეცედენტული სამართლით დამკვიდრებული ერთ-ერთი ზოგადი პრინციპის თანახმად, დაკავება იქნება „თვითნებური“ მაშინ, როდესაც მიუხედავად იმისა, რომ ეს უკანასკნელი განხორციელდა ეროვნული კანონმდებლობის შესაბამისად, ხელისუფლების მხრიდან არსებობდა არაკეთილსინდისიერების ან მოტყუების ელემენტი ან მაშინ, როდესაც ეროვნული ხელისუფლების ორგანოებმა არ გამოიყენეს რელევანტური კანონმდებლობა სწორად (იქვე, § 76, შემდგომი მითითებებით).

98. თვითნებობის თავიდან აცილების მიზნით, აუცილებელია, რომ თავისუფლების აღკვეთის შესახებ ბრძანება და მისი აღსრულება შესაბამისობაში იყოს მე-5 (1) მუხლის რელევანტური ქვეპარაგრაფებით ნებადართულ შეზღუდვის მიზნებთან. გარდა ამისა, გარკვეული კავშირი უნდა არსებობდეს თავისუფლების აღკვეთის დასაშვებ საფუძველს, დაკავების ადგილსა და პირობებს შორის (იხილეთ *Rooman*, ციტირებულია ზემოთ, § 190, და *Saadi*, ციტირებულია ზემოთ, § 69).

99. მე-5 მუხლის 1-ელი პარაგრაფის (c) ქვეპუნქტის (სამართალდარღვევის ჩადენის საფუძვლიანი ეჭვი) საფუძველზე, ევროსასამართლომ დაადგინა, რომ „იმისათვის, რომ თავისუფლების აღკვეთა არ იქნეს მიჩნეული თვითნებურად, არ არის საკმარისი გამოყენებული ღონისძიების მხოლოდ ეროვნულ კანონმდებლობასთან შესაბამისობა, ის ასევე უნდა იყოს აუცილებელი არსებულ სიტუაციაში“. (b), (d) და (e) ქვეპუნქტების საფუძველზე, ევროსასამართლომ დაადგინა, რომ თვითნებობის არსებობის შეფასებისას ხდება განსაზღვრა იმისა, იყო თუ არა დაკავება მიზანთან შესაბამისობაში. პირის დაკავება არის ისეთი სერიოზული ღონისძიება რაც გამართლებულია, როგორც უკანასკნელი ღონისძიება მაშინ, როდესაც სხვა ნაკლებად მკაცრი ღონისძიება იქნა განხილული თუმცა აღმოჩნდა არასაკმარისი ინიციაციის ან საზოგადოებრივი ინტერესის დასაცავად და ამდენად აუცილებელია პირის დაკავება (იხილეთ, *S., V. and A. v. Denmark*, cited above, § 77; *Saadi*, ციტირებულია ზემოთ, § 70; and *Denis and Irvine*, ციტირებულია ზემოთ, § 130).

(ბ) ამ პრინციპების გამოყენება წინამდებარე საქმეში

100. ევროსასამართლო აღნიშნავს, რომ დაკავების ოფიციალური ოქმების თანახმად, მომჩივნების ადმინისტრაციული დაკავება და პატიმრობა განხორციელდა პოლიციელების კანონიერი მოთხოვნისადმი დაუმორჩილებლობის და შენობაზე უნებართვო წარწერის გაკეთების გამო. თუმცა, ამ ორი სამართალდარღვევიდან მხოლოდ პოლიციელების კანონიერი მოთხოვნისადმი დაუმორჩილებლობა ითვალისწინებდა ადმინისტრაციულ პატიმრობას დაახლოებით 12 საათის

განმავლობაში (შეადარეთ პარაგრაფები 44-45 და 55 ზემოთ, ამასთან იხილეთ *Makhmudov v. Russia*, no. 35082/04, §§ 81-85, 26 ივლისი 2007).

101. მომჩივნები მუდმივად უარყოფდნენ ადმინისტრაციული სამართალდარღვევათა კოდექსის 173-ე მუხლის საფუძველზე პოლიციელების კანონიერი მოთხოვნისადმი დაუმორჩილებლობის ფაქტს. ისინი აცხადებდნენ, რომ პოლიციელებისგან გაიქცნენ ისე, რომ ვერ გააცნობიერეს, რომ ამ პირებს ჰქონდათ ოფიციალური სტატუსი, რადგან მათ არ ეცვათ პოლიციელების უნიფორმა ან რაიმე სხვა მაიდენტიფიცირებელი ნიშანი. მომჩივნებმა ეროვნული ხელისუფლების ორგანოების წინაშე წარადგინეს ფოტოსურათი, რაც სავარაუდოდ ადასტურებდა მათ განცხადებას. მიუხედავად ამისა, ეს არგუმენტი ეროვნულ დონეზე არ ყოფილა განხილული (იხილეთ, პარაგრაფები 77-78 ზემოთ). მთავრობის მიერ ევროსასამართლოში წარდგენილ პოზიციაში არ იყო ასახული ფაქტი ან რაიმე ინფორმაცია რაც დაკავშირებული იქნებოდა პოლიციელების კანონიერი მოთხოვნისადმი დაუმორჩილებლობასთან გარდა უშუალოდ პოლიციელების მონათხრობისა, რაც არადაამაჯერებელი იყო ეროვნული სასამართლოების წინაშე საქმის წარმოების დროს. ამ გარემოებების მხედველობაში მიღებით, ევროსასამართლოს მიაჩნია, რომ მომჩივნების განცხადება, რომ პოლიციელებს არ ჰქონიათ კანონიერი მოთხოვნა ან არ სცმიათ უნიფორმა, რამაც აიძულა ისინი გაქცეულიყვნენ - ქმედება, რომელსაც ბრალდება ეფუძნებოდა ადმინისტრაციულ სამართალდარღვევათა კოდექსის 173-ე მუხლის შესაბამისად, ავალდებულებდა ეროვნულ სასამართლოებს აღნიშნულისთვის გაეცათ მკაფიო პასუხი ადმინისტრაციულ სამართალდარღვევათა ან სხვა სამართალწარმოების ფარგლებში. აღნიშნული შესაძლებლობას მისცემდა ეროვნულ სასამართლოებს და ევროსასამართლოს შეეფასებინათ არსებობდა თუ არა „საფუძვლიანი ეჭვი“ მომჩივნების დაკავების დროს კონვენციის მე-5 (1) მუხლის (c) ქვეპუნქტის შესაბამისად.

102. ნებისმიერ შემთხვევაში, მაშინაც თუ მივიჩნევთ, რომ პოლიციელებმა მომჩივნები დააკავეს „საფუძვლიანი ეჭვის“ საფუძველზე, იმიტომ რომ მათ ჩაიდინეს ადმინისტრაციულ სამართალდარღვევათა კოდექსის 173-ე მუხლის საფუძველზე განსაზღვრული ქმედება, ევროსასამართლო ხელმეორედ აღნიშნავს, რომ იმისათვის, რომ თავისუფლების აღკვეთა არ იქნეს მიჩნეულ თვითნებურად კონვენციის მე-5 (1) მუხლის შესაბამისად, არ არის საკმარისი აღნიშნული ღონისძიების მხოლოდ ეროვნულ კანონმდებლობასთან შესაბამისობა, ის ასევე უნდა იყოს აუცილებელი არსებულ გარემოებებში (იხილეთ *Nemtsov v. Russia*, no. 1774/11, § 101, 31 ივლისი 2014; *Butkevich v. Russia*, no. 5865/07, § 64, 13 თებერვალი 2018; და *Teslenko and Others v. Russia*, nos. 49588/12 და 3 სხვა, § 83, 5 აპრილი 2022). ეროვნულ დონეზე არ მომხდარა იმის შეფასება რამდენად იყო აუცილებელი მომჩივნების პატიმრობაში დატოვება დაახლოებით 12 საათის განმავლობაში.

103. ამ კუთხით, ევროსასამართლო ითვალისწინებს მთავრობის განცხადებას რომ მომჩივნების ადმინისტრაციული პატიმრობა აუცილებელი იყო ადმინისტრაციულ სამართალდარღვევათა და ადმინისტრაციული პატიმრობის ოქმების შესადგენად და იმის უზრუნველსაყოფად, რომ საქმე სათანადოდ იქნებოდა განხილული სასამართლოს მიერ (იხ. §89 ზემოთ). თუმცა, რელევანტური ოქმებით არ ჩანს სად იყო ოქმები შედგენილი. ნებისმიერ შემთხვევაში, მხოლოდ პოლიციელის კანონიერი მოთხოვნისადმი დაუმორჩილებლობის გამო მოხდა მომჩივნების თავდაპირველი დაკავება და შემდგომი პატიმრობა, რაც დაახლოებით 12 საათს გაგრძელდა. შესაბამისად, ევროსასამართლო ვერ გაიზიარებს მთავრობის მიერ წარდგენილ პოზიციას, რომელიც არ არის გამყარებული შესაბამისი მტკიცებულებებით. ეროვნული ხელისუფლების ორგანოები ვალდებულები იყვნენ განესაზღვრათ იყო თუ არა თავისუფლების აღკვეთა მოცემულ საქმეში „გონივრულად აუცილებელი“ ადმინისტრაციულ სამართალდარღვევათა კოდექსის 244 § 1 მუხლის შესაბამისად (იხილეთ პარაგრაფი 44 ზემოთ).

104. მომჩივნების მიმართ გამოყენებული ადმინისტრაციული პატიმრობა როგორც ჩანს იყო ავტომატური ღონისძიება, რა დროსაც არ მომხდარა მისი გამოყენების აუცილებლობის შეფასება. ამ კუთხით, ევროსასამართლოს შეფასებით, არ ჩანს, რომ ეროვნული კანონმდებლობა ავალდებულება ხელისუფლების ორგანოებს დიფერენცირება მოეხდინათ ადმინისტრაციულ სამართალდარღვევათა კოდექსის 24-ე მუხლის 1-ელ პუნქტში ჩამოთვლილი საფუძვლების ან დაესაბუთებინათ ადმინისტრაციული პატიმრობის საჭიროება ადმინისტრაციულ სამართალდარღვევათა სამართალწარმოების დროს. ევროსასამართლო იმეორებს, რომ მე-5 (1) მუხლის (c) ქვეპუნქტის შესაბამისად, დაკავებამ უნდა დააკმაყოფილოს პროპორციულობის მოთხოვნა, რაც ითვალისწინებს დასაბუთებულ გადაწყვეტილების არსებობას, რომლის საფუძველზეც დაბალანსდება არგუმენტები პატიმრობაში დატოვების ან გათავისუფლების თაობაზე (იხილეთ *Butkevich*, ციტირებულია ზემოთ, § 64). ამასთან, ხელისუფლების ორგანოებს უნდა მიეღოთ მხედველობაში ის ფაქტი, რომ ღონისძიება გამოყენებული იყო ადმინისტრაციული სამართალდარღვევის კონტექსტში, ფუნდამენტური უფლებით სარგებლობის დროს, კერძოდ, გამოხატვის და შეკრების თავისუფლების კონტექსტში (*ibid.*).

105. ამ გარემოებების მხედველობაში მიღებით, ევროსასამართლო ადგენს, რომ მომჩივნების ადმინისტრაციული პატიმრობა იყო თვითნებური. შვიდივე მომჩივანთან მიმართებით დაირღვა კონვენციის მე-5 § 1 მუხლის (c) ქვეპუნქტი.

V. კონვენციის 41-ე მუხლის გამოყენება

“თუ სასამართლოს დაასკვნის, რომ დაირღვა კონვენციით ან მისი ოქმებით გათვალისწინებული უფლება, ხოლო შესაბამისი მაღალი ხელშემკვრელი მხარის შიდა სამართალი დარღვევის მხოლოდ ნაწილობრივი გამოსწორების შესაძლებლობას იძლევა, საჭიროების შემთხვევაში სასამართლო დაზარალებულ მხარეს სამართლიან დაკმაყოფილებას მიაკუთვნებს”

ზიანი

დადგენილი დარღვევის ხასიათის მხედველობაში მიღებით და სამართლიანობის გათვალისწინებით, ევროსასამართლომ თითოეულ მომჩივანს მიაკუთვნა 2000 ევრო არამატერიალური ზიანის ასანაზღაურებლად, ამასთან ნებისმიერი გადასახადი, რომელიც შეიძლება ამ თანხასთან იყოს დაკავშირებული.

მოთხოვნა ხარჯების ანაზღაურებაზე არ დაკმაყოფილდა.

ზემოაღნიშნული გარემოებებიდან გამომდინარე, ევროსასამართლომ ერთხმად დაადგინა

- კონვენციის მე-5 § 1 მუხლის დარღვევა;
- საჩივარი კონვენციის მე-3, მე-8, მე-11 და მე-14 მუხლებთან დაკავშირებით დაუშვებლად გამოცხადდა.
- საჭიროდ არ იქნა მიჩნეული საჩივრის ფარგლების და დასაშვებობის ცალკე, კონვენციის მე-13 მუხლის საფუძველზე განხილვა.

